

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2MCdo/8/2014
Identifikačné číslo spisu:	1210213786
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:1210213786.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu E. J., bývajúceho v H., zastúpeného Advokátskou kanceláriou FARDOUS PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Šali, Hlavná 6, proti žalovanej A.j, bývajúcej v L., zastúpenej JUDr. Jankou Hazlingerovou, advokátkou v Bratislave, Čapkova 8, o zaplatenie 182 567 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 7 C 108/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. júla 2013 sp. zn. 6 Co 534/2012, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 8. júla 2013 sp. zn. 6 Co 534/2012 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Žalobca sa v konaní domáhal zaplatenia sumy 182 567 € z titulu bezdôvodného obohatenia. Konkrétne sa domáhal vrátenia kúpnej ceny, ktorú zaplatil na základe kúpnej zmluvy za nehnuteľnosti žalovanej, ktorých vlastníkom sa nestal. Žalovaná sa v konaní bránila najmä tým, že H. F., ktorý podpísal kúpnu zmluvu, na uzatvorenie kúpnej zmluvy nesplnomocnila, teda pokiaľ tento kúpnu zmluvu podpísal a žalobca mu zaplatil kúpnu cenu, nevznikol právny vzťah medzi ňou a žalobcom.

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 11. apríla 2012 č. k. 7 C 108/2010-179 žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi 182 566,55 € s 9,5 % - ným úrokom z omeškania ročne od 4. októbra 2011 do zaplatenia, všetko do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Súd konanie v časti o zaplatenie úroku z omeškania od 29. septembra 2008 do 1. októbra 2011 zastavil a vo zvyšku návrh zamietol. Výslovil, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v konaní nebolo sporné, že žalovaná splnomocnila H. F. na úkony, spojené s predajom týchto nehnuteľností. Sporný však bol rozsah tohto splnomocnenia, a to najmä to, či H. F. bol oprávnený za žalovanú uzatvoriť a podpísať kúpnu zmluvu. Bol toho názoru, že pokiaľ žalovaná mala v úmysle splnomocniť H. F. iba na určité právne úkony spojené s predajom nehnuteľností, pričom medzi tieto úkony nemalo patriť uzatvorenie a podpísanie kúpnej zmluvy, mala to v záujme právnej istoty tretích osôb, jednoznačne v plnomocnenstve vyjadriť. Uviedol, že v konaní nebolo tvrdené ani preukázané, že by žalobca mal vedomosť o procese upravovania rozsahu plnej moci udelennej H. F. a ani o tom, že žalovaná si vymienila podpísanie kúpnej zmluvy. Z obsahu plnomocnenstva udeleného

žalovanou H. F. 2. septembra 2008 pritom podľa súdu prvého stupňa vyplýva, že ho splnomocnila, aby ju zatupoval pri všetkých právnych úkonoch spojených s predajom pozemkov v jej výlučnom vlastníctve. Hoci v druhej časti plnomocenstva je vymenovaných 10 konkrétnych úkonov súvisiacich s predajom nehnuteľností, pri absencii akéhokoľvek slova či vety uvádzajúcich tento výpočet právnych úkonov (napr. "a to konkrétne", "a to výlučne", "a to" a pod.), resp. absencie negatívneho vymedzenia úkonu/úkonov, na ktoré H. nebol splnomocnený, nie je možné z tohto plnomocenstva vyvodiť, že sa jedná o taxatívne vymedzenie právnych úkonov, na ktoré splnomocnený bol. Skôr sa dá vyvodiť, že malo ísť o príkladný výpočet právnych úkonov. H. F. bol teda podľa tohto plnomocenstva splnomocnený na všetky právne úkony spojené s predajom predmetných nehnuteľností, vrátane podpísania kúpnej zmluvy. Pokiaľ H. F. teda kúpnu zmluvu z 29. septembra 2008 podpísal, konal za žalovanú a z tejto zmluvy vznikli práva a povinnosti priamo žalovanej. Medzi žalovanou a žalobcom tak došlo k uzatvoreniu platnej kúpnej zmluvy. Ak by sa aj súd prvého stupňa stotožnil s tvrdením žalovanej, že H. F. nespĺnomocnila na podpísanie kúpnej zmluvy, išlo by o prekročenie jeho oprávnenia. Žalovaná v takom prípade, pokiaľ týmto právnym úkonom nechcela byť viazaná, mala bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o prekročení dozvedela, oznámiť žalobcovi svoj nesúhlas. V prejednávanej veci sa žalovaná o uzatvorení kúpnej zmluvy z 29. septembra 2008 dozvedela niekedy koncom roka 2008, dňa 16. januára 2009 sa dozvedela, že jej pozemok kúpil žalobca a až 4. februára 2009 oznámila žalobcovi svoj nesúhlas. Takýto časový odstup podľa názoru súdu prvého stupňa nemožno považovať za konanie "bez zbytočného odkladu". Preto, aj ak išlo o prekročenie oprávnenia zo strany H. F., žalovaná svoj nesúhlas žalobcovi neoznámila bez zbytočného odkladu, a teda v zmysle § 33 ods. 1 Obč. zák. platí nevyvrátiteľná domnienka, že prekročenie schválila. Ďalej súd prvého stupňa uviedol, že na základe platne uzatvorenej kúpnej zmluvy sú kupujúci aj predávajúci navzájom v postavení veriteľa aj dlžníka. Predávajúci je povinný previesť vlastnícke právo k predmetu kúpy na kupujúceho a kupujúci je povinný zaplatiť kúpnu cenu. Žalobca zaplatil celú kúpnu cenu dohodnutú v zmluve H. F., ktorý bol na to splnomocnený žalovanou (časť v hotovosti do jeho rúk, čo potvrdil H. F. podpisom zmluvy, a zvyšok prevodom na účet cez sprostredkovateľa, čo bolo preukázané výpisom z účtu). Žalovaná však na žalobcu vlastnícke právo k predmetu zmluvy nepreviedla (resp. bolo prevedené späť na žalovanú). Z uvedeného je zrejmé, že žalobca mal právo v súlade s § 517 ods. 1 Obč. zák. odstúpiť od kúpnej zmluvy. Súd prvého stupňa preto považoval odstúpenie od zmluvy z 26. septembra 2011 za platné a v súlade so zákonom. Odstúpením od zmluvy sa kúpna zmluva od začiatku zrušila a v zmysle § 457 Obč. zák. bol každý z účastníkov povinný vrátiť druhému všetko, čo podľa nej dostal. Keďže žalovaná zostala vlastníčkou nehnuteľností, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy, bola povinná vrátiť žalobcovi celú zaplatenú kúpnu cenu, bez ohľadu na skutočnosť, že kúpna cena bola vyplatená jej splnomocnencom, ktorý podľa tvrdenia žalovanej jej túto ani sčasti nevyplatil, nakoľko H. F. pri prevzatí kúpnej ceny konal v mene žalovanej. Výporiadanie so splnomocnencom je pritom vecou žalovanej, nakoľko ide o ich dvojstranný vzťah. Vzhľadom na vyššie uvedené súd prvého stupňa zaviazal žalovanú na zaplatenie celej zaplatennej kúpnej ceny. O trovách konania rozhodol podľa § 151 ods. 3 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej rozsudkom z 8. júla 2013 sp. zn. 6 Co 534/2012 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietol. Odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa uviedol, že vo veci nebolo sporné, že dňa 29. septembra 2008 bola podpísaná kúpna zmluva, v ktorej bola ako predávajúca uvedená žalovaná a ako kupujúci žalobca, a ktorú v mene žalovanej podpísal H. F.. Na základe tejto zmluvy mala žalovaná predatť žalobcovi predmetné nehnuteľnosti a žalobca mal za kúpu týchto nehnuteľností zaplatiť kúpnu cenu. Spornou však bola skutočnosť, či H. F. bol na základe plnomocenstva z 2. septembra 2008 oprávnený podpísať túto zmluvu v mene žalovanej. Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že splnomocnenec H. F. takéto oprávnenie nemal. Z obsahu plnomocenstva udeleného žalovanou H. F. 2. septembra 2008 vyplýva, že žalovaná splnomocnila H. F. na všetky právne úkony spojené s predajom predmetných pozemkov v jej výlučnom vlastníctve, zároveň však v plnomocenstve bolo vymedzených konkrétne 10 úkonov, ktoré splnomocnenec mohol vykonať (medzi ktorými sa podpísanie kúpnej zmluvy nenachádzalo). V udelenom plnomocenstve teda došlo k stretu všeobecného plnomocenstva (na všetky právne úkony spojené s predajom predmetných pozemkov) a špeciálneho plnomocenstva (na 10 konkrétne uvedených právnych úkonov). V takýchto prípadoch v zmysle zásady mandatum speciale derogat generali platí, že ak je všeobecné plnomocenstvo v rozpore so špeciálnym, platí špeciálne plnomocenstvo. V prejednávanej veci teda podľa názoru odvolacieho súdu nemožno prihliadnuť na

generálne plnomocenstvo. Vôľou žalovanej podľa názoru odvolacieho súdu nebolo splnomocniť H. F. aj na podpísanie kúpnej zmluvy v jej mene, a preto ani nebol oprávnený túto zmluvu v jej mene podpísať. Pokiaľ však H. F. napriek tomu kúpnu zmluvu z 29. septembra 2008 v mene žalovanej podpísal, prekročil tým svoje oprávnenie konať za splnomocniteľa (žalovanú) a v zmysle § 33 ods. 2 Obč. zák. je z tohto právneho úkonu zviazaný sám. Odvolací súd v tejto súvislosti poukázal na skutočnosť, že je potrebné rozlišovať medzi prekročením oprávnenia splnomocnenca vyplývajúceho z plnomocenstva (§ 33 ods. 1 Obč. zák.) a prekročením oprávnenia splnomocnenca konať za splnomocniteľa, resp. konaním za iného bez plnomocenstva (§ 33 ods. 2 Obč. zák.). V prejednávanej veci bol H. F. splnomocnený na zastupovanie žalovanej pri niektorých úkonoch súvisiacich s predajom jej nehnuteľností, bol teda pri úkonoch uvedených v plnomocenstve oprávnený konať za žalovanú, avšak nebol oprávnený aj podpísať v jej mene kúpnu zmluvu. Z uvedeného podľa názoru odvolacieho súdu vyplýva, že súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, keď aplikoval ustanovenie § 33 ods. 1 Obč. zák., nakoľko správne mal postupovať podľa § 33 ods. 2 Obč. zák. V prejednávanej veci totiž nejde o prekročenie oprávnenia vyplývajúceho z plnomocenstva (§ 33 ods. 1 Obč. zák.), ako to posúdil súd prvého stupňa, ale o prekročenie oprávnenia splnomocnenca konať za splnomocniteľa (§ 33 ods. 2 Obč. zák.). Keďže nedošlo k uzavretiu kúpnej zmluvy medzi žalobcom ako kupujúcim a žalovanou ako predávajúcou, žalovanej ani nevznikla povinnosť previesť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam na žalobcu a žalobcovi nevznikla povinnosť zaplatiť kúpnu cenu žalovanej, resp. H. F. ako jej splnomocnenému zástupcovi na prevzatie kúpnej ceny. Pokiaľ žalobca napriek uvedenému zaplatil sumu 5 000 000 Sk (182 566,55 €) H. F. a tento túto sumu prevzal, nekonal tak na základe plnomocenstva udeleného žalovanou na prevzatie kúpnej ceny a je z tohto konania zviazaný sám. Podľa názoru odvolacieho súdu by sa žalobca teda mohol domáhať vydania uvedenej sumy len voči H. F., resp. jeho právnym nástupcom, nie však voči žalovanej. Odvolací súd sa stotožnil s názorom žalovanej, že právny vzťah vznikol medzi žalobcom a H. F. a nie medzi žalobcom a žalovanou. Z toho vyplýva, že žalovaná nemá pasívnu vecnú legitimáciu v prejednávanej veci. Vecnou legitimáciou sa pritom rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, v rámci ktorého je jeden z účastníkov nositeľom oprávnenia (je aktívne legitimovaný) a druhý účastník je nositeľom právnej povinnosti vo vzťahu k nároku uplatnenému žalobcom (je pasívne legitimovaný). Nedostatok vecnej legitimácie (aktívnej alebo pasívnej) vedie vždy k zamietnutiu žaloby meritorným rozhodnutím. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Napokon uviedol, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. júla 2013 sp. zn. 6 Co 534/2012 podal dovolanie žalobca. Okresný súd Bratislava II uznesením z 27. septembra 2013 č. k. 7 C 108/2010-352 dovolacie konanie zastavil z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku žalobcom za podané dovolanie.

Proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. júla 2013 sp. zn. 6 Co 534/2012 následne podal postupom podľa § 243h ods. 3 O.s.p. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktoré riadne v zákonnej lehote doplnil. Žiadal uvedené rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie. Namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Mal za to, že súd prvého stupňa správne posúdil po právnej stránke rozsah oprávnenia konať v mene žalovanej, ktorý je uvedený v písomnom plnomocenstve z 2. septembra 2008, a ktoré H. F. oprávňovalo, aby žalovanú zastupoval pri všetkých právnych úkonoch spojených s predajom pozemkov v jej výlučnom vlastníctve. Vzhľadom na to, že v posudzovanej listine sa výslovne v ďalšom texte neuvádza, ktoré právne úkony nie je H. F. oprávnený vykonávať za žalovanú, ale sa tu iba demonštratívne uvádzajú určité právne úkony, ktoré sa pri predaji nehnuteľností realizujú, nemožno pri právnom posúdení obsahu tejto listiny žiadnym výkladom (napr. logickým a ani gramatickým) dôjsť k záveru, že tento výpočet 10 právnych úkonov (medzi ktorými nie je podpísanie kúpnej zmluvy) je taxatívnym výpočtom a v tejto časti predstavuje špeciálne plnomocenstvo, ktoré má prednosť pred generálnym plnomocenstvom na tejto istej listine sa nachádzajúcim. Ak by mal byť rozsah oprávnenia H. F. konať za žalovanú nejakým spôsobom obmedzený, malo by byť toto obmedzenie výslovne uvedené v plnomocenstve. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na to, že nejasný rozsah, resp. sporný rozsah plnomocenstva, ktorý v posudzovanej veci nespôsobil žalobcu, nemôže byť na jeho prítiaž, resp. v jeho neprospech. Z uvedeného vyvodil, že k tomu, aby sa dalo prisvedčiť právnomu posúdeniu rozsahu plnomocenstva udeleného žalovanou H. F., teda, že sa jedná o stret generálneho a špeciálneho plnomocenstva (tak ako to vykonal odvolací súd), musela by posudzovaná listina obsahovať

ustanovenie, podľa ktorého H. F. nie je oprávnený podpísať kúpnu zmluvu, resp. nie je oprávnený uzavrieť kúpnu zmluvu, alebo, že je oprávnený v mene žalovanej konať výlučne iba vo vymenovaných 10 právnych úkonoch. Generálny prokurátor napokon uzavrel, že rozsudok odvolacieho súdu nie je správny, nakoľko odvolací súd pri právnom posúdení rozsahu plnomocenstva nepostupoval v súlade s § 35 ods. 1 a 2 OZ, ktorý upravuje pravidlá výkladu právnych úkonov. Následne na nesprávne právne posúdenie plnomocenstva udeleného žalovanou H. F., odvolací súd aj nesprávne právne posúdil platnosť kúpnej zmluvy a tým aj pasívnu vecnú legitímáciu žalovanej.

Žalovaná vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora žiadala Najvyšší súd Slovenskej republiky, aby mimoriadne dovolanie zamietol. Uviedla, že nesúhlasí s názorom generálneho prokurátora, že ochranu práv žalobcu nebolo možné zabezpečiť iným právnym prostriedkom, než podaním mimoriadneho dovolania. Toto tvrdenie, podľa jej názoru, nemá oporu v ustanoveniach O.s.p., pretože podľa § 238 O.s.p. bol žalobca oprávnený podať dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa, čo však žalobca neurobil a túto zákonnú možnosť vedome nevyužil. Čo sa týka právneho posúdenia veci, plne sa stotožnila s odôvodnením odvolacieho súdu, pričom zdôraznila, že právny vzťah medzi ňou a žalobcom nevznikol, nebola medzi nimi uzavretá kúpna zmluva a že žalovaná nie je pasívne vecne legitimovaná v predmetnom spore.

Žalobca sa s mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora plne stotožnil. Navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.), po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243e ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je podané opodstatnene.

V prvom rade treba uviesť, že mimoriadne dovolanie voči právoplatnému súdnemu rozhodnutiu možno považovať za prípustné. K tomuto právnomu záveru dospel dovolací súd napriek tomu, že žalobca síce podal včas dovolanie, avšak pre nezaplatenie súdneho poplatku bolo dovolacie konanie zastavené.

Dovolací súd sa pri hodnotení tejto zásadnej otázky opieral o nasledujúce právne úvahy.

Posudzovanie prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky už dlhší čas významne rezonuje v súdnej judikatúre aj v právnej vede a je spojená s odchýlnymi právnymi názormi. V praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa spravidla tento mimoriadny opravný prostriedok rešpektoval ako účinný prostriedok nápravy tých pochybení, ktoré zákonodarcia taxatívnym spôsobom pomenoval v ustanovení § 243e Občianskeho súdneho poriadku. Podmienky pre jeho uplatnenie určovalo i zjednocujúce stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod č. Rc 36/2008. Tento procesný inštitút akceptoval aj Ústavný súd Slovenskej republiky. Ako príklad možno uviesť jeho nález sp. zn. I. ÚS 118/2013 z 22. januára 2014, ktorým bolo vyslovené porušenie práva sťažovateľky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 M Cdo 2/2011 o zamietnutí mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Navyše inštitút mimoriadneho dovolania má mať naďalej svoje nenahraditeľné miesto v civilnom konaní, keďže oba schválené vládne návrhy zákonov - Civilný sporový poriadok (viď ustanovenie § 458 ods. 1, ods. 2) ako aj Civilný nesporný poriadok (viď ustanovenie § 78 ods. 1, ods. 2) ho znovu upravujú. Z dôvodovej správy týchto nových kódexov vyplýva, že jeho legislatívna modifikácia vychádza zo štrasburskej judikatúry.

Ani Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach z 9. júna 2015 vo veciach DRAFT-OVA, a.s. v. Slovenská republika (sťažnosť č. 72493/10), PSMA, spol. s r.o. v. Slovenská republika (sťažnosť č. 42533/11) a COMPCAR, s.r.o. (sťažnosť č. 25132/13) *expressis verbis* nevyvylúčil možnosť kasácie právoplatného súdneho rozhodnutia v mimoriadnom opravnom konaní.

Podľa všeobecných zásad (napr. bod 77 rozsudku vo veci DRAFT-OVA, a.s. v. Slovenská republika), ktoré tento medzinárodný súd zosumarizoval, platí, že „jedným zo základných aspektov právnych princípov je princíp právnej istoty, ktorý okrem iného požaduje, aby sa právoplatné a definitívne rozhodnutia súdov nespochybňovali. Tento princíp neumožňuje žiadnej zo strán pokúšať sa o obnovenie konania len preto, aby dosiahla opätovné konanie pred súdom a iné rozhodnutie. Samotná možnosť existencie dvoch názorov na vec nie je dôvodom pre opätovné konanie. Odklonenie od tejto zásady je

odôvodnené, len ak existujú okolnosti zásadného a závažného charakteru. Právomoc súdov vyššej inštalácie rušiť alebo meniť právoplatné a vykonateľné súdne rozhodnutie by sa mala realizovať s cieľom nápravy zásadných pochybení. Táto právomoc sa musí uplatňovať tak, aby udržiavala v maximálnej možnej miere spravodlivú rovnováhu medzi záujmami jednotlivca a nutnosťou zabezpečovať účinnosť justičného systému. Medzi dôležité okolnosti, ktoré v tejto súvislosti treba brať do úvahy, patrí najmä účinok obnoveného konania a nasledujúceho konania na situáciu sťažovateľa a otázka, či k obnoveniu konania došlo na žiadosť samotného sťažovateľa; dôvody, na základe ktorých vnútroštátne orgány zvrátili rozsudok v prípade sťažovateľa; súlad daného konania s procesnými požiadavkami vnútroštátneho práva; existencia a fungovanie procesných záruk v rámci vnútroštátneho právneho systému, ktoré majú predchádzať zneužívaniu konania vnútroštátnymi orgánmi; a ďalšie okolnosti prípadu. Okrem toho musí preskúmanie obsahovať všetky procesné záruky čl. 6 ods. 1 a musí zaručovať celkovú spravodlivosť konania. Súd pri používaní pojmu „zásadné pochybenie“ v mnohých prípadoch zdôrazňoval, že samotné konštatovanie, že vyšetrovanie v sťažovateľovom prípade bolo „neúplné a zaujaté“, alebo viedlo k „chybnému“ oslobodeniu spod obžaloby, nemôže samo osebe - za neprítomnosti súdnych pochybení alebo závažného porušenia súdneho konania, zneužitia právomoci, zjavných chýb pri uplatňovaní hmotného práva alebo iných závažných dôvodov vyplývajúcich zo záujmov justície - indikovať prítomnosť zásadného defektu v predchádzajúcich konaniach...“.

Európsky súd pre ľudské práva teda uplatňovaním vymenovaných princípov vždy v každej posudzovanej veci osobitne skúma, či existujú okolnosti podstatného a závažného charakteru, ktoré by odôvodňovali odklon od zásady, že ak súdy právoplatne rozhodli, ich rozhodnutie by nemalo byť spochybňované (napr. bod 81 vyššie citovaného rozsudku ESLP).

Možno uzavrieť, že podľa štrasburskej judikatúry zrušenie právoplatného rozhodnutia v mimoriadnom opravnom konaní prichádza do úvahy, avšak iba za účelom nápravy fundamentálnych nedostatkov vo výkone spravodlivosti. Nadriadené súdy smú tak využívať svoju prieskumnú právomoc len k oprave skutkových a právnych omylov a justičných omylov, nie k novému prejednaniu veci.

Skutočnosť, či existujú podstatné a presvedčivé argumenty, ktoré by odôvodňovali zásah do právnej istoty účastníka konania prostredníctvom mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky, je tak vždy nevyhnutným atribútom individuálneho posúdenia každého prípadu.

Dovolaciemu súdu je známy aj obsah uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PLZ. ÚS 3/2015-22 z 18. marca 2015, ktorým, dodržiavajúc zásadu jednotnosti súdneho rozhodnutia, zjednotil rozdielne právne názory svojich senátov na povinnosť účastníka konania využiť všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky pred samotným podaním podnetu generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky na podanie mimoriadneho dovolania

Najvyšší súd Slovenskej republiky je uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky viazaný. Napriek tomu, že nejde o formálnu záväznosť (v súlade s ustanovením § 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu SR a o konaní pred ním sú uznesením jeho pléna výlučne viazané všetky tu pôsobiace senáty), ide o faktickú záväznosť, čiže o tzv. „precedens de facto“.

Kardinálnu otázku spojenú s aplikáciou vyššie citovaného uznesenia pléna Ústavného súdu však predstavujú jeho intertemporálne dopady na aktuálnu rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu. Generálny prokurátor Slovenskej republiky postupujúc podľa zjednocujúceho stanoviska Najvyššieho súdu č. 36/2008 podal do doby konfirmácie názoru Ústavného súdu viacero mimoriadnych dovolaní bez akýchkoľvek obmedzujúcich podmienok.

Vo všeobecnosti by malo platiť, že zjednocujúce stanovisko pôsobí nielen do budúcnosti, ako je to pri zrušení protiústavných právnych predpisoch, ale nový právny názor je aplikovateľný na všetky pred súdmi prebiehajúce konania (primerane § 154 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd skúmal, či táto premisa platí bezvýhradne aj na vzniknutú procesnú situáciu, t. j. na rozhodovanie o mimoriadnych dovolaniach generálneho prokurátora podaných do nastúpenia faktických účinkov zjednocujúceho stanoviska Ústavného súdu Slovenskej republiky.

V tejto súvislosti treba v prvom rade zdôrazniť, že materiálny právny štát stojí mimo iného na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takejto dôvery je stabilita právneho poriadku a dostatočná miera právnej istoty občanov. Stabilita právneho poriadku a právna istota je ovplyvňovaná nielen legislatívnou činnosťou štátu (tvorbou práva), ale tiež činnosťou štátnych orgánov aplikujúcich právo. Nemožno opomenúť, že k nej patrí aj súdna judikatúra. Práve ochrana oprávnenej dôvery občanov v právo, ktoré tu predstavoval ustálený výklad právnej normy vo forme stanoviska Najvyššieho

súdu Slovenskej republiky, by mala byť pre podané mimoriadne dovolania pred novým právnym záverom Ústavného súdu Slovenskej republiky prioritná. Možno mať tak za to, že sú tu dané špecifiká výnimočnej situácie, ktorá je založená intenzívnejším záujmom na ochrane legitímnych očakávaní adresátov na riadnom prejednaní mimoriadneho opravného prostriedku. Generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorý podal mimoriadne dovolanie na podnet účastníka konania, využil svoje procesné oprávnenie v súlade s dlhoročne zaužívanou právnou praxou sledujúc ochranu práv účastníka konania. Ak teda generálny prokurátor Slovenskej republiky už podal mimoriadne dovolanie, ide o využitie jeho práv v takej intenzite, že jeho prípadné odmietnutie len s poukazom na prelom rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu vyvolaný zjednocujúcim názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, by znamenal prílišnú tvrdosť retrospektívy nového právneho názoru. Ani od generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ako prostredníka jedného z účastníkov konania na mimoriadne opravné konanie, nemožno očakávať, aby v prípade reálneho využitia svojho mimoriadneho oprávnenia v „tolerantnom právnom prostredí“, mohol odhadovať budúci názorový vývoj Ústavného súdu Slovenskej republiky v otázke výkladu jeho zákonných predpokladov.

Odmietnutie podaného mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky len s poukazom na reštrikcie dané uznesením pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky by podľa dovolacieho súdu znamenalo neprimerane tvrdý zásah do práv účastníka konania, ktorý neuplatnil včas riadny, resp. tu iný mimoriadny opravný prostriedok, lebo spoliehajúc sa na bežnú súdnu prax priamo inicioval u generálneho prokurátora podanie mimoriadneho dovolania.

Dovolací súd tak v intenciách vyššie uvedeného a podľa kritérií poskytnutých štrasburskou judikatúrou skúmal, či je prítomné v konaní okresného, resp. krajského súdu, také pochybenie, ktoré možno označiť za elementárne porušenie základných práv a slobôd. Ústavný súd Slovenskej republiky považuje zaň napríklad také prípady nesprávnej aplikácie jednoduchého práva, ktoré sú späté s konkurenciou jednotlivých noriem, príp. s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov.

Pred touto právnou analýzou je nevyhnutné uviesť, že dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatorne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 ods. 1 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. V konaní o mimoriadnom dovolaní neboli procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. namietané, tieto neboli ani zistené. Dovolací súd však zistil, že odvolacie konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Z ustanovenia § 125 O.s.p. vyplýva, že za dôkaz môžu slúžiť všetky prostriedky, ktorými možno zistiť stav veci, najmä výsluch svedkov, znalecký posudok, správy a vyjadrenia orgánov obce, fyzických osôb a právnických osôb, listiny, ohliadka a výsluch účastníkov. Pokiaľ nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd.

V zmysle ustanovenia § 220 O.s.p. odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak nie sú splnené podmienky ani na potvrdenie (§ 219 O.s.p.), ani na jeho zrušenie (§ 221 ods. 1 O.s.p.).

Ak odvolací súd má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.).

Z uvedených zákonných ustanovení vyplýva, že predpokladom toho, aby odvolací súd mohol zmeniť napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa, ak má za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a na ním založených následných právnych záveroch, je opakovanie dokazovania v potrebnom rozsahu odvolacím súdom. Podmienkou zmeny rozhodnutia súdu prvého stupňa v takomto prípade je teda skutočnosť, že odvolací súd opakuje v potrebnom rozsahu dokazovanie, na základe ktorého dospeje k skutkovému stavu, odlišnému od skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom, tvoriaceho podklad pre rozhodnutie v danej veci.

Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery, ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie).

Ak sa chcel odvolací súd odchýliť od skutkových zistení súdu prvého stupňa na základe bezprostredne pred ním vykonaných dôkazov, mal dokazovanie v zmysle § 213 ods. 3 O.s.p. sám v potrebnom rozsahu opakovať a zadovážiť si tak rovnocenný poklad pre odlišné hodnotenie dôkazov v zmysle § 132 O.s.p. Len takýto postup je v súlade so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu, ktoré zásady

zostali zachované aj po účinnosti novely Občianskeho súdneho poriadku vykonané zákonom č. 273/2007 Z.z. vrátane novely uskutočnenej zákonom č. 348/2008 Z.z. Je neprípustné, aby odvolací súd k svojim odlišným skutkovým zisteniam, dospel len na základe prehodnotenia dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa. Na to, aby ich mohol inak zhodnotiť, ich musí v odvolacom konaní opäť vykonať.

Odvolací súd podľa týchto ustanovení a zásad v danej veci nepostupoval, keď vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí vychádzal z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, na základe ktorých ale dospel k iným skutkovým zisteniam, z ktorých vyvodil iný právny záver bez toho, aby doplnil alebo opakovane dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa.

Žalobca sa domáhal voči žalovanej zaplata 182 567 € s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia. Konkrétne sa jednalo o vrátenie kúpnej ceny za nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX, nakoľko aj napriek zaplata kúpnej ceny žalobcom sa obnovil vlastnícky vzťah žalovanej k predmetným nehnuteľnostiam. Súd prvého stupňa sa okrem iného zaoberal otázkou, či H. F. bol oprávnený konať za žalovanú pri uzatváraní a podpísaní tejto kúpnej zmluvy na základe plnomocenstva z 2. septembra 2008. Dospel k záveru, že H. F. bol splnomocnený na všetky právne úkony spojené s predajom nehnuteľností žalovanej, teda aj na uzatvorenie a podpísanie kúpnej zmluvy. V porovnaní s uvedeným odvolací súd, pokiaľ ide o hodnotenie predmetného plnomocenstva dospel k záveru, že splnomocnenec H. F. takéto oprávnenie nemal.

Obsah zápisnice z pojednávania pred odvolacím súdom z 8. júla 2013 (č. l. 311) svedčí o tom, že odvolací súd v skutočnosti nevykonával žiadne dokazovanie. Doplnením dokazovania alebo jeho zopakovaním, nie je totiž oboznámenie priebehu doterajšieho konania predsedníčkou senátu ani vyjadrenie účastníkov konania k veci na odvolacom pojednávaní. Z uvedeného vyplýva, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní ako dovolací dôvod uvádza, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), pretože odvolací súd nesprávne právne posúdil rozsah plnomocenstva udeleného H. F. alovanou, na čo nadväzovalo nesprávne právne posúdenie platnosti kúpnej zmluvy a tým aj pasívnej vecnej legitimácie žalovanej.

Podľa § 22 ods. 1 Občianskeho zákonníka zástupcom je ten, kto je oprávnený konať za iného v jeho mene. Zo zastúpenia vznikajú práva a povinnosti priamo zastúpenému.

Podľa § 23 Občianskeho zákonníka zastúpenie vzniká na základe zákona alebo rozhodnutia štátneho orgánu (zákonné zastúpenie) alebo na základe dohody o plnomocenstve.

Podľa § 24 Občianskeho zákonníka zástupca musí konať osobne; ďalšieho zástupcu si môže ustanoviť, len ak je to právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté. Aj z právnych úkonov ďalšieho zástupcu vznikajú práva a povinnosti priamo zastúpenému.

Podľa § 31 ods. 1 Občianskeho zákonníka pri právnom úkone sa možno dať zastúpiť fyzickou alebo právnickou osobou. Splnomocniteľ udelí za týmto účelom plnomocenstvo splnomocnencovi, v ktorom sa musí uviesť rozsah splnomocnencovho oprávnenia.

Podľa § 32 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak splnomocnenec koná v mene splnomocniteľa v medziach oprávnenia zastupovať, vzniknú tým práva a povinnosti priamo splnomocniteľovi. Pokyny dané splnomocnencovi, ktoré nevyplyvajú z plnomocenstva, nemajú vplyv na právne účinky konania, iba že by boli známe osobám, voči ktorým splnomocnenec konal.

Podľa § 35 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom. Právne úkony vyjadrené inak než slovami sa vykladajú podľa toho, čo spôsob ich vyjadrenia obvykle znamená. Prítom sa prihliada na vôľu toho, kto právny úkon urobil, a chráni sa dobromyseľnosť toho, komu bol právny úkon určený.

V súdnej veci sa jedinou spornou skutočnosťou stal rozsah oprávnenia H. konať v mene a na účet žalovanej na základe plnomocenstva z 2. septembra 2008 pri predaji pozemkov v jej výlučnom vlastníctve.

Plnomocenstvo je jednostranný právny úkon splnomocniteľa, ktorým prehlasuje voči tretej osobe, resp. tretím osobám (tzv. vonkajší vzťah), že splnomocnil inú osobu ako oprávnenú, t. j. za splnomocnenca, aby ho v rozsahu uvedenom v tejto plnej moci zastupoval (akékoľvek obmedzenia, resp. usmernenia alebo výhrady nezahrnuté v plnej moci, nie sú voči tretím osobám právne relevantné - bližšie § 32 ods. 2

Občianskeho zákonníka). Plnomocenstvo zároveň osvedčuje, resp. deklaruje navonok, že medzi splnomocniteľom a splnomocnencom existuje vnútorný právny vzťah založený dohodou o zastúpení (možno tiež hovoriť o dôkaze vnútorného právneho vzťahu). Na vymedzenie rozsahu oprávnenia splnomocnenca konat' za splnomocniteľa je rozhodujúci obsah plnej moci. Ak má byť rozsah splnomocnenecovho oprávnenia konat' za splnomocniteľa nejakým spôsobom obmedzený, musí byť toto obmedzenie výslovne vyjadrené v plnej moci (vyžaduje to princíp ochrany právnej istoty tretích osôb). Akékoľvek vnútorné obmedzenia nemajú voči tretím osobám žiadne právne účinky. Ak plnomocenstvo žiadne obmedzenia nevykazuje, ide o plnú moc neobmedzenú (všeobecnú, generálnu), t. j. splnomocnenec koná voľne podľa svojho vedomia a svedomia. V takom prípade splnomocniteľa postihujú všetky prípadné riziká, ktoré z prekročení pokynov daných zástupcovi vyplývajú.

Obsah plnej moci ako právneho úkonu, ktorý musí spĺňať všetky jeho náležitosti je potrebné vykladať podľa zásad stanovených pre interpretáciu právnych úkonov § 35 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka.

Plnomocenstvo teda môže byť všeobecné (neobmedzené, generálne), t. j. také, ktoré oprávňuje na všetky právne úkony (okrem tých, ktoré si vyžadujú osobitné plnomocenstvo - porov. napr. § 463 ods. 2 Občianskeho zákonníka), alebo špeciálne (konkrétne, obmedzené), ktoré oprávňuje len k jednotlivému, resp. k niekoľkým právnym úkonom alebo k opakujúcim sa právnym úkonom určitého druhu (napr. uzatvárať za splnomocniteľa kúpne zmluvy).

Z obsahu sporného plnomocenstva (č. 1. 7 spisu) vyplýva, že žalovaná splnomocnila H. F., aby ju zastúpil pri všetkých právnych úkonoch spojených s predajom pozemkov v jej výlučnom vlastníctve, ktoré pozemky následne podrobne špecifikovala. Pod špecifikáciou predmetných pozemkov je uvedených 10 právnych úkonov bezprostredne súvisiacich s predajom nehnuteľností, medzi ktorými podpísanie kúpnej zmluvy absentuje, avšak bez akéhokoľvek vymedzenia, ktoré by bezpochybné určovalo, že splnomocnenec je oprávnený za žalovanú a v jej mene vykonať výlučne iba 10 konkrétne vymenovaných právnych úkonov. Pokiaľ mala žalovaná v úmysle splnomocniť H. F. iba na určité právne úkony spojené s predajom nehnuteľností, pričom medzi tieto úkony nemalo patriť uzatvorenie a podpísanie kúpnej zmluvy, bola povinná takéto obmedzenie oprávnenia konat' v jej mene, v záujme ochrany právnej istoty tretích osôb, výslovne v spornom plnomocenstve vyjadriť. Keďže si žalovaná túto povinnosť nesplnila, je potrebné vychádzať z „prvej“ časti sporného plnomocenstva kde je výslovne uvedené, že H. F. je oprávnený zastupovať žalovanú pri všetkých právnych úkonoch spojených s predajom presne špecifikovaných pozemkov, medzi ktoré bezpochyby patrí aj uzatvorenie a podpísanie kúpnej zmluvy.

Z uvedeného dôvodu sa Najvyšší súd Slovenskej republiky stotožňuje s právnou argumentáciou súdu prvého stupňa ako aj generálneho prokurátora a uzatvára, že v súdnej veci bola medzi účastníkmi uzatvorená platná kúpna zmluva. Žalovaná teda je vo veci pasívne legitimovaná. Generálny prokurátor preto odvolaciemu súdu dôvodne vytýka, že neprávne právne posúdil otázku platnosti kúpnej zmluvy a tým aj pasívnej vecnej legitimácie žalovanej.

Tým, že odvolací súd z tohto aspektu neposudzoval skutkový stav veci v nadväznosti k právnej stránke veci, došlo vo vzťahu k uvedenému k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. V dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci zostal skutkový stav neúplný.

Dovolací súd konštatuje, že normy občianskeho práva boli interpretované odvolacím súdom v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti. Za jeho porušenie možno považovať aj prílišný formalizmus, ktorý zvolil odvolací súd pri hodnotení povahy plnomocenstva. Prílišný formalizmus pri výklade právnej normy spravidla vedie k extrémne nespravodlivému záveru, čo predstavuje porušenie základných práv. Spravodlivosť sa totiž považuje za kritérium ukládajúce každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení.

Aj to bol dôvod, pre ktorý najvyšší súd skonštatoval prípustnosť a opodstatnenosť mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky vzhľadom na skutočnosť, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. f/ O.s.p.) a že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), v dôsledku čoho zostal skutkový stav neúplný, zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci.

Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).
Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.